

Kontakty z Mediami
i Informacja

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej

KOMUNIKAT PRASOWY nr 84/17

Luksemburg, 26 lipca 2017 r.

Opinia 1/15

Trybunał stwierdził, że umowa o przekazywaniu i przetwarzaniu danych dotyczących przelotu pasażera przewidziana między Unią Europejską a Kanadą nie może zostać zawarta w obecnej postaci

O ile przekazywanie, zatrzymywanie i systematyczne wykorzystywanie ogółu danych pasażerów jest zasadniczo dopuszczalne, o tyle liczne postanowienia przewidywanej umowy nie spełniają wymogów wynikających z praw podstawowych Unii

Unia Europejska i Kanada negocjowały umowę o przekazywaniu i przetwarzaniu danych dotyczących przelotu pasażera (umowę PNR), która została podpisana w 2014 r. Rada Unii Europejskiej zwróciła się o jej zatwierdzenie do Parlamentu Europejskiego, który zdecydował się zwrócić do Trybunału Sprawiedliwości z pytaniem, czy przewidywana umowa jest zgodna z prawem Unii, a w szczególności z postanowieniami dotyczącymi poszanowania życia prywatnego oraz ochrony danych osobowych. Należy zauważyć, że po raz pierwszy Trybunał wypowiada się w przedmiocie zgodności umowy międzynarodowej z Kartą praw podstawowych Unii Europejskiej.

W dzisiejszej opinii Trybunał odpowiedział, że **umowa PNR nie może zostać zawarta w obecnej postaci z powodu niezgodności wielu jej postanowień z prawami podstawowymi uznanymi przez Unię.**

Przewidywana umowa pozwala na systematyczne i ciągłe przekazywanie danych PNR ogółu pasażerów lotniczych organowi kanadyjskiemu w celu ich wykorzystywania i zatrzymywania, jak również ich ewentualnego dalszego przekazania innym organom i innym państwom trzecim, w celu zwalczania terroryzmu i poważnych przestępstw międzynarodowych. W tym celu w przewidywanej umowie zawarto zapisy przewidujące między innymi pięcioletni okres przechowywania danych, jak również wymogi z zakresu integralności danych PNR, bezzwłoczne maskowanie danych szczególnie chronionych, prawa do dostępu do danych, do sprostowania i do usuwania oraz możliwość wnoszenia administracyjnych i sądowych środków odwoławczych.

Dane PNR rozpatrywane jako całość, mogą między innymi ujawniać pełną trasę podróży, nawyki turystyczne, relacje między dwoma osobami lub większą ich liczbą, a także informacje o sytuacji finansowej pasażerów lotniczych, ich zwyczajach żywieniowych lub stanie zdrowia, a nawet mogą dostarczać o tych pasażerach informacji szczególnie chronionych. Ponadto przekazywane dane PNR mają podlegać systematycznej analizie, przed przybyciem pasażerów do Kanady, w sposób zautomatyzowany, na podstawie określonych wcześniej modeli i kryteriów. Takie analizy mogą dostarczać dodatkowych informacji na temat życia prywatnego pasażerów. Wreszcie, skoro okres zatrzymywania danych PNR może wynosić nawet pięć lat, umowa ta pozwala na dysponowanie informacjami na temat życia prywatnego przez szczególnie długi czas.

Trybunał wskazał, że przekazywanie danych PNR z Unii do Kanady, jak i postanowienia przewidywanej umowy dotyczące zatrzymywania tych danych, ich wykorzystania, jak również ewentualnego późniejszego przekazania publicznym organom kanadyjskim, europejskim lub zagranicznym stanowią **ingerencję w prawo podstawowe do poszanowania życia prywatnego**. Przewidywana umowa stanowi także **ingerencję w prawo podstawowe do ochrony danych osobowych**.

Trybunał zbadał następnie, czy te ingerencje mogą być uzasadnione. W tej kwestii wskazał on, że **rozpatrywane ingerencje są uzasadnione dążeniem do realizacji celu interesu ogólnego** (ochrona bezpieczeństwa publicznego w ramach zwalczania terroryzmu i poważnych przestępstw międzynarodowych) oraz że przekazywanie danych PNR i ich późniejsze przetwarzanie są przydatne do zapewnienia osiągnięcia tego celu.

Jeżeli chodzi o konieczny charakter ingerencji, Trybunał uznał, że **liczne postanowienia umowy nie są ograniczone do tego, co ściśle konieczne i nie zawierają jasnych i precyzyjnych reguł**.

W szczególności Trybunał wskazał, że strony umowy dopuściły możliwość przekazywania do Kanady **danych szczególnie chronionych** (dane szczególnie chronione obejmują ogół informacji ujawniających „pochodzenie rasowe lub etniczne, opinie polityczne, przekonania religijne i filozoficzne, przynależność do związków zawodowych” lub dotyczące „zdrowia lub życia seksualnego danej osoby”). Ze względu na ryzyko przetwarzania sprzeczne z zasadą niedyskryminacji przekazywanie do Kanady danych szczególnie chronionych wymagałoby precyzyjnego i szczególnie solidnego uzasadnienia, wywodzonego z powodów innych niż ochrona bezpieczeństwa publicznego przed terroryzmem i poważną przestępczością międzynarodową. Tymczasem w niniejszej sprawie brak jest tego rodzaju uzasadnienia. Trybunał wywiódł stąd, że **postanowienia umowy dotyczące przekazywania do Kanady danych szczególnie chronionych, a także ich przetwarzania i zatrzymywania, są niezgodne z prawami podstawowymi**.

Trybunał uznał ponadto, że przewidywana nie wykracza poza granice tego, co ściśle konieczne, gdy pozwala na przekazywanie do Kanady danych PNR wszystkich pasażerów lotniczych. Zautomatyzowana analiza danych PNR ma bowiem na celu zidentyfikowanie ryzyka dla bezpieczeństwa publicznego, jakie ewentualnie mogłyby stwarzać osoby, które nie są znane właściwym służbom, a które ze względu na to ryzyko mogłyby zostać poddane dokładniejszemu sprawdzeniu na granicach. Takie przetwarzanie danych ułatwia i przyspiesza kontrole bezpieczeństwa (zwłaszcza na granicach), którym zgodnie z art. 13 konwencji chicagowskiej¹ podlegają wszyscy pasażerowie zamierzający wjechać do Kanady lub ją opuścić, przy czym pasażerowie ci mają obowiązek przestrzegania warunków wjazdu i wyjazdu określonych obowiązującym prawem kanadyjskim.

Z tych samych powodów dopóki pasażerowie przebywają w Kanadzie lub są w trakcie jej opuszczania, dopóty istnieje niezbędny związek między tymi danymi a celem umowy, a zatem nie wykracza ona poza granice tego, co ściśle konieczne, z tego jedynie względu, że pozwala na zatrzymywanie i systematyczne wykorzystywanie ich danych PNR.

Jeżeli chodzi jednak o wykorzystywanie danych PNR podczas pobytu pasażerów lotniczych w Kanadzie, Trybunał zauważył, że skoro pasażerowie lotniczy zostali – po sprawdzeniu ich danych PNR – wpuszczeni na terytorium tego państwa trzeciego, to wykorzystanie rzeczonych danych podczas ich pobytu w Kanadzie powinno opierać się na nowych okolicznościach uzasadniających takie wykorzystanie. Wykorzystywanie to wymaga więc, jak wymaga orzecznictwo Trybunału, norm określających materialne i formalne przesłanki regulujące takie wykorzystywanie w szczególności w tym celu, by chronić rzeczone dane przed ryzykiem nadużyć. Normy takie powinny opierać się na obiektywnych kryteriach, by określić okoliczności i warunki, w jakich kanadyjskie organy wskazane w przewidywanej umowie są upoważnione do ich wykorzystania. W celu zagwarantowania w praktyce pełnego przestrzegania tych warunków wykorzystywanie podczas pobytu pasażerów lotniczych w Kanadzie zatrzymanych danych PNR powinno być, co do zasady i z wyjątkiem nagłych wypadków należycie uzasadnionych, uzależnione od uprzedniej kontroli dokonywanej bądź przez sąd, bądź przez niezależny organ administracyjny, a rozstrzygnięcie tego sądu lub tego organu powinno być wydawane w następstwie uzasadnionego wniosku właściwych organów złożonego w szczególności w ramach postępowań mających na celu zapobieganie przestępstwom, ich wykrywanie lub ściganie.

---

¹ Konwencja o międzynarodowym lotnictwie cywilnym, podpisana w Chicago dnia 7 grudnia 1944 r. (*Recueil des traités des Nations unies*, vol. 15, nr 102)

Po opuszczeniu Kanady przez pasażerów lotniczych ciągłe przechowywanie danych PNR wszystkich pasażerów lotniczych, na które pozwala przewidywana umowa, nie jest ograniczone do tego, co ściśle konieczne. Jeżeli chodzi bowiem o pasażerów lotniczych, w odniesieniu do których w chwili ich przybycia do Kanady i aż do opuszczenia przez nich tego państwa trzeciego nie zidentyfikowano zagrożenia w zakresie terroryzmu lub poważnych przestępstw międzynarodowych, okazuje się, że od chwili ich wyjazdu nie istnieje chociażby pośredni związek między ich danymi PNR a celem przewidywanej umowy, który to związek uzasadniałby zatrzymanie tych danych. Natomiast przechowywanie danych PNR pasażerów lotniczych, w odniesieniu do których zidentyfikowano obiektywne elementy pozwalające na przyjęcie, że nawet po opuszczeniu Kanady mogliby stwarzać zagrożenie w rozumieniu zwalczania terroryzmu i poważnych przestępstw międzynarodowych, jest dopuszczalne po zakończeniu ich pobytu w tym państwie, nawet przez okres pięciu lat. Wykorzystywanie danych PNR podlega wówczas tym samym warunkom co wykorzystywanie danych PNR podczas pobytu pasażerów lotniczych w Kanadzie.

Trybunał uznał, że również **inne postanowienia przewidywanej umowy są niezgodne z prawami podstawowymi, chyba że zostanie ona zmieniona w celu lepszego uregulowania i doprecyzowania ingerencji**. I tak Trybunał orzekł, że umowa powinna:

- określać w sposób bardziej jasny i precyzyjny niektóre dane PNR podlegające przekazaniu;
- przewidywać, że modele i kryteria używane przy zautomatyzowanym przetwarzaniu danych PNR będą konkretne i wiarygodne, a także niedyskryminujące;
- przewidywać, że wykorzystywane bazy danych będą ograniczone do baz wykorzystywanych przez Kanadę w związku ze zwalczaniem terroryzmu i poważnych przestępstw międzynarodowych;
- przewidywać, że organy kanadyjskie mogą udostępniać dane PNR organom rządowym państwa niebędącego członkiem Unii Europejskiej wyłącznie wówczas, gdy istnieje umowa między Unią a tym państwem równoważna przewidywanej umowie bądź decyzji Komisji w tej dziedzinie;
- przewidywać prawo pasażerów lotniczych do indywidualnego informowania w wypadku wykorzystywania dotyczących ich danych PNR podczas ich pobytu w Kanadzie i po opuszczeniu przez nich tego państwa, a także w wypadku udostępnienia tych danych innym organom lub osobom fizycznym;
- gwarantować, że nadzór nad przestrzeganiem norm odnoszących się do ochrony pasażerów lotniczych w zakresie przetwarzania ich danych PNR będzie sprawowany przez niezależny organ kontroli

Z uwagi na fakt, że ingerencje wynikające z przewidywanej nie są ograniczone do tego co ściśle konieczne lub nie są w pełni uzasadnione, Trybunał stwierdził, że **przewidywana umowa nie może zostać zawarta w obecnej postaci**.

Na koniec należy zauważyć, że Parlament pragnął również dowiedzieć się, czy przewidywana umowa powinna mieć jako podstawę prawną art. 82 i 87 TFUE (współpraca sądowa w sprawach karnych i współpraca policyjna), czy też art. 16 TFUE (ochrona danych osobowych). W tej kwestii Trybunał stwierdził, że przewidywana umowa powinna być zawarta łącznie na podstawie art. 16 i 87 TFUE. Przewidywana umowa zmierza bowiem do realizacji dwóch celów, które są nierozłącznie ze sobą związane i mają równe znaczenie, a są nimi, z jednej strony, zwalczanie terroryzmu i poważnych przestępstw międzynarodowych – zgodnie z art. 87 TFUE – oraz, z drugiej strony, ochrona danych osobowych – zgodnie z art. 16 TFUE.

UWAGA: Państwo członkowskie, Parlament Europejski, Rada lub Komisja mogą uzyskać opinię Trybunału Sprawiedliwości w sprawie zgodności przewidywanej umowy z traktatami lub kompetencji do zawarcia tej umowy. W przypadku negatywnej opinii Trybunału przewidywana umowa nie może wejść w życie, chyba że nastąpi jej zmiana lub rewizja traktatów

---

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) wyroku znajduje się na stronie internetowej CURIA w dniu ogłoszenia

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793

Nagranie wideo z ogłoszenia wyroku jest dostępne przez „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 2 2964106